

+
id est, quan-

do hujusmodi 186

di (ignis) vi:

117 hia sig

na non

exhibetur

us. D. Th.

3. p. 972.

art. 2. ad 1.

qui Symon

allegat 11.

centem:

... quam

duces nra:

ori (ultra)

Chrismam

hominam

nominam

INSTITUTIONVM THEOLOGICARVM

Ad primum autem argumentum scholasticorum Doctorum nobis aduersantium respondendum: Falsum esse quod Ecclesia quorundam Sacramentorum materiam immutauerit. Atque ad exemplum primo loco productum quod adinet, fateamur baptizatos ex Apostolica Traditione manuum impositione confirmari; negamus tamen non fuisse quandoque adhibitum Sacrum Chrisma, quod antiquitus vsu receptum, et ad sanctificationem applicatum, scribunt Cyprianus, (16) Cyrillus Hierosolymitanus, (17) aliique. Qui autem in sola impositione manuum Confirmationis materiam constituunt, respondebunt, Chrisma esse tantum accidentalem materiam, et sine qua hodie etiam Sacramentum Confirmationis valide conficeretur.

Secundi exempli responsio est: quod Eugenius IV. non solum Armenos instruxit erga Fidei orthodoxae veritatem, verum etiam erga alia, quae tunc temporis discutebantur, atque in Ecclesia Romana seruabantur: vt legitur in ipso Eugenii decreto. Itaque quemadmodum non traduntur in instructione illa omnes Fidei articuli, sed illi tantum in quibus vel errabant, vel dubitabant Armeni, vt animaduertit Spondanus; (18) ita non docuit materiam essentialem Sacrorum Ordinum, quam nec Graeci, nec Armeni, nec Latini ignorabant, sed vnice materiam accidentalem adhiberi solitam in Ecclesia Romana, nempe sacrorum instrumentorum traditionem: non quidem necessariam ad Sacramenti substantiam, sed perutilem ad vniionem cum Sede Apostolica seruandam. Quod si essentialem Ordinationis materiam porrectionem illam esse quis contenderet, hoc ei tandem erit reponendum, et eam vna cum Chrismatione a Christo institutam; facta Ecclesiae potestate, vt vna vel altera, vel vtraque simul adhiberetur.

Ad tertium exemplum dicimus: Ecclesiam haud mutasse Matrimonii materiam, sed irritum declarasse contractum clam et sine testibus celebratum, quo in animarum suarum perniciem plurimi abutebantur: quod tantum est conditionem ad contractus validitatem praescribere.

Secundum quod ex haereticorum officina mutuatum est, sic soluitur: verba quibus in Sacramentorum administratione Ecclesia vitur, non humana praesumptione insituta esse, sed auctoritate diuina; neque ex eorum prolatione effectus spectatur ob aliquod cum doctombis pactum; vti opus erat ad superstitionem et magiam compro-

(16) Epist. LXX. ad Ian. (17) Cath. III. Mystagog. (18) Ad an. Chr. 1439.

bandam; sed expectatur effectus ex Dei omnipotentia, ex Christi Domini meritis, et ex orthodoxae Religionis signaculis. Hinc non magica et superstitiosa, sed coelestia et diuina verba illa habentur.

CAPVT V.

De forma Sacramentorum iterum quaestio instituitur: quum erga eius essentiam, tum erga eiusdem diuisionem varium-que vsum.

Verba quibus Sacramentorum forma constituitur, non promissoria aut concionatoria, sed mere consecratoria sunt.

Conditionalem formam haud adhibere per septem priora saecula maiores nostri.

Ea adhiberi coepit apud Latinos circa saeculum octauum: atque in omnibus Latinorum Ecclesiis adhibetur saltem a saeculo XIII.

Catholicae Fidei dogma prima adsertum propositione hoc pacto quoad singulas eius partes comprobamus. Quoad primam quidem: nam verba quibus conficiuntur Sacramenta, vt ex. gr. »ego te baptizo,« cet., non exprimunt pollicitationem aliquam gratiae conferendae, sed animarum lauacrum, atque Spiritus regenerationem designant et efficiunt: non sunt ergo promissoria in haereticorum sensu: promissio siquidem est tantum gratiae pollicitatio, non actualis collatio.

Deinde: gratiae promissio non credentibus tantum in Sacris Literis facta est, sed credentibus qui Sacramenta recipiunt. Legitur enim Marci XVI: »qui crediderit, et baptizatus fuerit, saluus erit.« Et Ioan. III: »nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest videre regnum Dei.« Item et cap. VI: »nisi manducaueritis carnem filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis:« quibus aeterna poena praescribitur iis, qui Sacramenta negligunt: ergo Sacramentorum verba non sunt vnice pro-

misoria gratiae secundum haereticorum sensum; ita vt soli Fidei, non Sacramentorum virtuti gratia adligata sit.

Quod vero concionatoria non sint sic demonstratur: Si sacramentalis forma ex. gr. Baptismi in concione locaretur, quemadmodum haereticas nos repudiamus institutiones, ac vicisim haeretici nostras repudiant, ita nec Baptismum nos haereticorum probaremus, nec haeretici nostrum probarent: neque enim dubitari potest, quin concio, institutio, Catechismus apud nos et haereticos discrepent: at non Catholici soli, sed ipsi Caluiniiani Baptismum probant sub hac forma collatum, *ego te baptizo*, cer.: ergo in hac, non veto in concione, siue institutione Cathecumeni, quae ablutioni praemittitur, perficitur Baptismus.

Deinde: admittunt haeretici *Poedobaptismum*: at in baptizandis infantibus nulla adparet sacrae concionis necessitas, quam paucorum dierum nati nequeunt percipere: ergo in paruulorum Baptismate concionatoria verba non adhibentur.

Tertia demum pars demonstratur primo: ex dictis verba quibus Sacramentorum forma constituitur, non sunt promissoria; insuper non sunt concionatoria ad Fidem excitandam: ergo sunt consecratoria. Verum hanc veritatem demonstrant etiam Sacrae Litterae, Patrum auctoritas, ac confirmat ratio. Sacrae quidem Litterae: nam verba eiusmodi describunt, vel tanquam prolata super Symbola, vt in Sacramento Eucharistiae, vel tanquam expressiuu effectus spiritualis, ad cuius efficientiam sensibilia Symbola adhibentur, vt in Baptismo: ergo verba illa consecrant, eleuantque Symbola, seu elementa ad causandam gratiam. Praeterea: Sacramentorum verba esse benedictionis verba euinci iudicant Theologi plurimi post Bellarminum ex Paulo scribente in 1. ad Corinth. x: "calix benedictionis, cui benedicimus." Esse quoque verba vitae ex eodem Apostolo ad Ephes. v. dicente: "mundans (Ecclesiam) lauacro aquae in verbo vitae." Ast contradicit Guillelmus Estius; (1) atque haud recte ex locis illis aduersus haereticos argumentari. Quod et censet Bertius (2) Estii argumentationibus vtens: tametsi fateatur, haud irrationabiliter secundò textu vti in hac re posse.

Quantum ad Patrum adinet auctoritatem, praetermissis Dionysii et Maximi sententiis; sic Ambrosius loquitur (3) de Eucharistia:

(1) In Paullum pag. 300.
(2) Lib. xxx. cap. u.

(3) In lib. iv. de Sacram.

"panis iste panis est ante verba Sacramentorum: vbi accesserint consecratio, de pane fit caro Christi. Hoc igitur adstruamus: Quomodo potest qui panis est, corpus esse Christi? Consecratione. Consecratio autem quibus verbis est, et quibus sermonibus? Domini Iesu. . . . Vbi venit vt conficiatur venerabile Sacramentum, iam non suis sermonibus vitur Sacerdos, sed vitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc confecit Sacramentum." Augustinus haec habet: (4) "accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum." Item: "vnde ista tanta virtus aquae, vt corpus tangat et cor abluat, nisi faciente verbo?" Atque alibi scribit: (5) Baptismum "consecrari euangelicis verbis."

Confirmat hoc ipsum ratio theologica: verba siquidem Sacramentorum adplicantur Symbolis, atque proferuntur, etiamsi suscipientes Sacramenta, illorum sensum non percipiunt: neque proferuntur tantum ad Fidem excitandam, et diuinas obsignandas promissiones: proferuntur igitur ac adplicantur ad symbola seu elementa consecranda, eisdemque supernam virtutem tribuendam.

Propositio secunda, qua tempus designatur in quo primum adhiberi in Ecclesia coepit conditionalis forma; ritum illam formae sacramentalis diuisionem in absolutam et conditionalem supponit: harum prior est quae sacramentalem actionem absolute enuntiat, vt dum dicitur, "confirmo te:" posterior eandem actionem praesupposita conditione exprimit vt haec sententia: "si tu non es baptizatus, ego te baptizo." Hanc autem non adhibuisse maiores nostros in Sacramentorum administratione per septem priora saecula hoc pacto demonstratur: nullum omnino vestigium reperitur conditionalis formae in ecclesiasticis septem priorum saeculorum monumentis; tametsi plurimi euenerint casus, in quibus de valore Sacramenti characterem imprimendis dubitatum sit: ergo. Et quidem, quem interrogatus fuerit Martyr Cyprianus a Magno, (6) an valeret Baptisma per aspersionem datum clinicis; ratum a multis haberi respondit, sibi tamen iterandum videri: nihil tamen de collatione sub forma condicionali facienda dixit. Et Caecilianus Cartaginensis Episcopus paratum se alteri ordinationi recipendae exhibuit; dum Donatistae ordinationem illius a Felice Aptungitano factam, nullam esse contendebant: nec tamen conditionis alicuius meminit.

Prag.

(4) Tract. lxxx. in Ioan.
(5) Lib. vi. de Bap. cap. 25.

(6) Epist. lxxvii.

Præterea : Septem priorum saeculorum Patres adseruerunt , nulum esse periculum iterandi Sacramentum ; etsi conferatur sub dubio , an valeat per formam absolutam. Sic enim loquitur Leo Magnus : (7) » non potest in iterationis crimen deuenire , quod factum » esse omnino nescitur. « Et Gregorius Magnus ad Felicem in Sicilia Episcopum , de Baptismo , Confirmatione , et Ecclesiarum consecratione dubiis scribit : (8) » non monstratur iteratum , quod non » certis iudiciis ostenditur rite peractum : « ergo a Patribus septem priorum saeculorum exclusa potius videtur conditionalis forma.

Tertiae tandem propositionis istae sunt probationes : vsum conditionalis formae nonnullis in casibus praescriptum in Capitularibus Caroli Magni saeculo nono conscriptis fuit. Haec enim in eis leguntur : (9) » de quibus dubium est , vtrum sint baptizati an non , » omnimodis absque ylo scrupulo baptizentur ; his tamen praemis- » sis verbis , non te baptizo ; sed si nondum baptizatus es , baptizo te » in nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti : « ergo iam tunc co- » perat forma conditionalis adhiberi ; et probabiliter quidem circa oc- » tauum saeculum.

Deinde : Ius Canonicum conditionalis formae praxim iniungit. Habetur nempe : (10) » de quibus dubium est an baptizati fue- » rint , baptizentur his verbis praemissis : si baptizatus es , non te » baptizo ; sed si nondum es baptizatus , ego te baptizo , « cet. Atqui omnes Latinorum Ecclesiae amplexae sunt Ius Canonicum saeculo xiii. Gregorii Papae IX. auctoritate promulgatum : ergo saltem ab illo saeculo adhibetur eiusmodi forma in omnibus Ecclesiis Latinis. Equidem eam ante illud tempus vbiq̄ue apud Occidentales non obtinuisse , ex eo habetur , quod reiciendam illam docerent Doctores nonnulli paullo ante Gregorium IX. ; vt ex his colligitur , quae Petrus Cantor Parisiensis Doctor tunc scribebat ; scilicet : » in Confirmatione , vel in » Baptismo , de quo dubitatur an sit collatus , non adprobamus con- » ditionem adpositam sic , si non es baptizatus , cet. quia Sacramen- » ta non sunt conditionaliter conferenda. «

(7) Epist. xxxvii.

(8) Epist. xxxi.

(9) Lib. vi. cap. 181.

(10) Extra de Bapt. cap. 2.

CAPVT VI.

Novatorum commenta profert et refellit. Aliorum argumenta dissoluit.

Quamquam rebus et verbis constare Sacramenta Nouatorum sententia sit ; in adsignando tamen verborum illorum genere multum a veritate aberrant. Quum enim omnem iustificandi vim Fidei tribuant , censent propterea verba in conficiendis Sacramentis prolata idem ac Euangelii praedicationem esse : nempe gratiam Christi nobis proponere , ad Fidem nos excitare ; neutiquam sensibilem materiam immutare aut consecrare : eaque esse aiunt *concionis* vel *promissionis* verba , non consecrationis. Ita Caluinus , (1) Theodorus Beza , (2) et Kemnitius. (3) Verum non vnus idemque apud Nouatores in Sacramentis verborum vsus est : nam eorum quidam dum *concionis* verba in Baptismo adhibent , *consecrationis* verba non omittunt ; sic tamen vt *operatiua* non sint : vt Turretinus Geneuensis Minister. (4) In Eucharistia vero conficienda solam adhibent *concionem* ; *consecrationem* plane nullam : qui idcirco verum Baptisma habent , quippe qui praescripta verborum forma , seu *consecratoris* verbis tingendo vruntur ; licet illis regenerandi vim non adscribant , sed *concionis* praemissae : non autem veram illi habent Eucharistiam , sed nec habere possunt ; quia *consecrationis* verba non proferunt. Insana haec sunt eorum deliramenta.

Iam quid illi in sui praesidium proferant perpendamus. Primo itaque ex Sacris Litteris argumentantur : Matthaei vltimo mitrens Dominus discipulos per vniuersum mundum , inquit : » docete omnes gentes , baptizantes eos in nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti. « Concionem ergo , seu doctrinae explicationem , Baptismo praemittere praecipit , a qua vt forma virtutem suam Sacramentum obtineat.

Secundo arguunt ex Patribus. Ambrosius scribit : (5) » aqua enim » sine praedicatione dominicae crucis ad nullos vsus futurae salutis » est. « Augustinus haec habet : (6) » ynde ista tanta virtus aquae ,

» vt

(1) Lib. iv. Instit. cap. 14.

(2) In Sum. doct. de re Sacram.

(3) Part. ii. examin. Concil. Trid.

(4) Q. vi. de Sacram.

(5) Lib. de Mist. cap. iii.

(6) Tract. lxxx. in Ioan.

»vt corpus tangat et cor abluat, nisi faciente verbo: non quia dicitur, sed quia creditur? Nam et in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum Fidei quod praedicamus . . . Vnde in Actibus Apostolorum legitur, Fide mundans corda ipsorum, cet. « Et sub finem: »hoc totum fit per verbum, de quo Dominus ait, iam vos mundi estis propter verbum quod loquutus sum vobis:« ergo Ambrosio et Augustino docentibus, tota Baptismi virtus praedicationi mysteriorum crucis, seu verbo concionis tribuenda est.

Tertio et ratione arguunt: quoddam genus magicæ incantationis est secreto certa verba demurmurare super aquam aut panem, vel aliud eiusmodi symbolum vel elementum; atque ex his verbis iustificandi et consecrandi vim omnem repetere: non ergo consecratoria ea verba sunt admittenda. Haec haeretici obiectant.

Ad catholicos modo Scriptores, quos aduersarios in distinguenda aetate qua vsus conditionalis formae inter Latinos obtinuerit experimur, transitum facimus. Opponunt enim illi: vigeat iam iam conditionalis formae vsus in omnibus Occidentis Ecclesiis ante saeculum XIII. Etenim Alexander III. Rom. Pontifex, anno MCLIX. inauguratus, decreuit id quod *Extra de Baptismo* cap. II. laudatur ex iure canonico, *De quibus dubium est*, cet. Item: Odo Episcopus Parisiensis, Alexandro III. aequalis seu coëthaneus, hanc Baptismi formulam in suis Statutis Synodalibus tradidit: »Petre, si es baptizatus, non te baptizo; sed si non es baptizatus, ego te baptizo,« cet.: vigeat ergo in omnibus Ecclesiis Occidentalibus conditionalis formae vsus ante saeculum XIII.

Sed ad haereticorum insanas argumentationes refellendas accedamus. In quarum prima longe a vero abeunt. Equidem Baptismo praemittendam esse concionem, seu doctrinae explicationem, quoties a dultis confertur, euincunt Christi verba *docete baptizantes*, quod et nos Catholici facimus: ceterum hanc ipsam concionem praemitti solitam formam esse Baptismi, qua vim regenerandi Baptismus habet, hoc falsum prorsus iudicamus. Sequeretur enim inde, quod et debita forma careret, et nullum profecto esset Baptisma pueris collatum, quibus nulla praemittitur concio. Accedit, quod ipsa Christi Domini loquendi ratio concionem a Baptismo secernit: »docete, inquit, omnes gentes, baptizantes eos:« quod praepostere notaretur, si doctrina praemitti solita, Baptismi forma et pars esset. Hinc Hierony-

nymus ait: »ordo praecipuus, iussit Apostollis, vt primum docerent omnes gentes, deinde Fidei intingerent Sacramento.«

Ad secundum dicendum pro Ambrosii verbis exponendis, loqui ibi non de verbis quibus Baptismus ministratur, sed de benedictione aquae fontisque baptismalis; immediate enim addit: »quum vero salutaris fuerit crucis mysterio consecrata, tunc ad vsum spiritualis lauacri, et salutaris poculi temperatur:« neque aliquem mouere debet, quod aqua etiam sine benedictione possit esse Baptismi materia; nam Sanctus Doctor loquitur de consuetudine et vsu, non vero de iure et nullitate. Alias alii Theologi responsiones adhibent.

Difficilius Augustini locus soluitur, sed tamen soluitur. Sunt qui dicunt loqui Augustinum de Baptismatis institutione, non de illius collatione: proinde non de verbo consecrationis, sed de verbo institutionis, quo regenerandi virtutem tribuit elemento esse intelligendum. Aliis placet Augustinum, nunc de verbo sacramentali, nunc de concionali loquutum dicere. Quibusdam Augustinum velle duntaxat sacramentali verbo vim inesse, non quatenus est sonus materialis, sed prout est Fidei mysterium diuinae virtutis inuocationem continens. At nobis responsio haec praefenda videtur: de verbo consecrationis exponendum Augustinum esse loco a Nouatoribus obiecto. Itaque dum S. Doctor ait, operari verbum hoc in Baptismo non quia dicitur, sed quia creditur, hoc vnum sibi vult Augustinus, sacramentale verbum virtutem operandi obtinere, non ab exteriori sono vocis quo auris obtunditur, sed ab ipso spiritali sensu quo Fides nutritur; non quasi necesse sit verbum hoc actu credi vt sortiat effectum, sed quia catholicae fidei obiectum est: quasi diceret Augustinus: verba haec sanctificandi vim habent, non quia aurem feriunt, sed quia maximum Fidei nostrae mysterium complectuntur, cuius virtute sanctificatur elementum; vnde rectissime Augustinus addit: »hoc est verbum Fidei quod praedicamus.« Verum quid attinet Augustini mentem fusius exponere, cuius constans doctrina est, euangelica verba, quibus consecratur Baptismus, non esse concionem praecedentem, sed Sanctissimae Trinitatis inuocationem? Consulatur ipse. (7)

Tertium quod opponunt calumniantes, sic dispellitur: nemo catholicorum est, qui verbis illis in Sacramentorum administratione proferri solitis, virtutem naturam inesse contendat, multominus qui vim

Tom. IIII.

Bb

il-

(7) In lib. III. de Bapt. cap. xv. et lib. VI. cap. 25.

illis ex aliquo doemonibus inito pacto adscribat : quae duo putant nonnulli incantatores magicis incantationibus inesse. Totum quantum est, ex Christi institutione Catholici repetimus.

Tandem argumentum a catholicis obiectum, loco ultimo producitur, verbo soluitur : Alexandri decretum non statim ad omnium Ecclesiarum Latinarum notitiam peruenisse ; proindeque non fuisse executioni mandatum quoadusque relatum in corpus Iuris Canonici fuit. Ex Odonis vero Statuto euinci quidem Parisiensis Ecclesiae praxim ; ex qua tamen nemo vnus Theologorum usum reliquarum Occidentium Ecclesiarum apte colliget.

COROLLARIVM.

Forma itaque conditionalis adhibita posthac fuisse videtur tantum in dubio de Sacramentis, quae characterem imprimunt. Nam Doctores omnes, qui post decretum Alexandri ad Synodum vsque Tridentinam scripsere, vbi cumque de adhibenda in Sacramentis hac forma loquuntur, mentionem vniue faciunt Baptismi, Confirmationis, et Ordinis ; haud praetermissuri reliqua Sacramenta, si et in horum vsu forma eiusmodi adhiberetur. Inualuit tamen proximioribus saeculis illius vsus etiam in Sacramentis quae iterari possunt ; maxime in collatione absolutionis, quum dubia est, vel ex parte subiecti, seu quando nescitur moraliter an subiectum sit capax, vt fidelis subito morbo obmutescens ; vel ex parte ministri, qui dubitat an omnia verba essentialia protulerit. Contendunt enim Scholastici nonnulli formam conditionalem esse in hoc duplici casu : idque aiunt, ob debitam Sacramento reuerentiam ; et ne qui ad Sacramentum bona accessit fide, illius forte necessaria receptione priuetur. Sed quum formae illius vsus non sit in ritualibus praescriptus, aequius censere nobis Theologi illi videntur, qui satius esse illam tunc non adhibere dicunt, nec quidquam de Sacramenti forma in Rituali descripta minuunt, detrahunt, aut eidem addunt.

CAPVT VII.

De Sacramentorum ministris, eorumque probitate.

Soli homines viatores ordinarii Sacramentorum ministri sunt : nec tamen quorumlibet singuli.

Extraordinarii autem ministri esse poterunt et Angeli, et Beati.

Valent Sacramenta ab improbo ministro collata.

Habetur prioris propositionis pars ex Scripturis : legitur nempe Lucae xxi : » hoc facite in meam commemorationem. « Et Matth. xxviii : » euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, « cet. Ioann. quoque xx : » accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, « cet. Leguntur similia passim. At hominibus dumtaxat haec dicta sunt, neuiquam Angelis, aut animabus a corpore solutis : ergo soli homines viatores, cet.

Habetur deinde ex Patribus : hi nempe Sacerdotes plurimum honorandos demonstrant, quod eorum potestas neque Angelis, neque Archangelis data sit : ita Gregorius Nazianzenus (1) et Chrysostomus. (2)

Ratione etiam habetur : congruum enim erat Sacramentorum ministerium hominibus in corpore viuentibus committere ; quum et visibilis Ecclesia sit, et sensibilibus signis sanctificandi virtus a Christo fuerit illigata : homines ergo viatores sunt tantum Sacramentorum ministri.

Secunda etiam pars propositionis ex Scripturis probatur : frustra siquidem ex Christi institutione esset in Ecclesia graduum et officiorum diuersitas a Paulo ad Ephesios iv. relata, si penes singulos fideles esset Sacramentorum vel confectio, vel dispensatio : non ergo quorumlibet Sacramentorum ministri singuli sunt.

Practerea constat haec veritas ex Concilio Tridentino definiente : (3) » si quis dixerit, Christianos omnes in verbo, et omnibus Sacra-

Bb 2

» men-

(1) Homil. xviii.

(2) Lib. iiii. de Sacerdot.

(3) Sess. vii. Can. 10.

mentis administrandis habere potestatem, anathema sit. « Insuper constat ex eo, quod numquam Ecclesia passa fuerit, ut ab omnibus promiscue hominibus Sacramenta conficerentur, sed Pastoribus et Sacerdotibus id muneris commissit, excepto tantum a communi regula Baptismate.

Propositionem secundo loco stabilitam haec demonstrant argumenta. Primum: Augustinus et Thomas aperte eam tradunt. Augustinus nempe sic loquitur: (4) « nemo accipit sine dante, sed quod pertinet ad Baptismi sanctitatem, adest Deus qui det, et homo qui accipit, siue per se ipsum donante Deo, siue per Angelum, siue per hominem sanctum, siue per Petrum, siue per Ioannem, « cet. Et Sanctus Thomas scribit: (5) « Deus virtutem suam non ira illi gaudet Ecclesiae ministris, quin etiam Angelis possit virtutem adtribuere ministrandi in Sacramentis. « Igitur Augustino et Thoma docebuntur, possunt Angeli, immo et Beati, Sacramenta extraordinaria potestate ministrare.

Secundum: Quandoque Angeli non solum Sacramenta dispensarunt, sed et confecerunt: etenim refecisse eos Sacra Eucharistia S. Agnetem Politianam, Bonaventuram Doctorem Seraphicum, aliasque animas sanctas, in SS. Actis testatum legimus. (6) Confecisse etiam Angelos Sacramenta, Amphiloichium Iconii Episcopum consecrandos; et Augustinum de coelo descendentem Sacra peregrisse legimus: (7) ergo et ex ecclesiasticis exemplis constat posse Angelos, et beatas animas extraordinarios Sacramentorum ministros esse.

Tertium: Deus per se ipsum, et absque medio, effectum Sacramentum potest producere: ergo et potest per applicationem sacramentalis formae ab Angelo supra materiam praesentem factam.

Tertia demum propositio demonstratur primo ex Scripturis. Dicitur enim de Christo Ioannis 1: « hic est qui baptizat in Spiritu Sancto: quibus verbis demonstratur ad Christum pertinere Baptismatis potestatem, ad discipulos vero ministerium: atqui ministri improbi Domini potestatem impedire non possunt: ergo valet Baptismus, ac quocumque Sacramentum, cet. Item Paullus in 1. ad Corinth. iii. scribit: « quum enim quis dicat: ego quidem sum Paulli: alius autem ego Apollo: « nonne homines estis? « Quid igitur est Apollo? « Quid

(4) Lib. ii. cont. Ep. Parm. cap. 15
(5) III. Part. q. LXIV. art. 7. ad 2.
(6) Tom. 1. Ianu. aliiq.

(7) Niceph. Callist. lib. 11. cap. 2.
narrat primum factum. - Secundum refert Anton. Guerrer. tom. 1. Th. Moral.

« Quid vero Paullus? Ministri eius cui credidistis, et unicuique sicur Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigauit: sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus. « At haec Paulli verba ea collineant, ut Corinthios de probitate suorum Pastorum iriymescentes moneat, nemini in hominibus esse gloriandum, quoniam homines solum ministerium exercent: ergo.

Demonstratur eadem veritas catholica ex Ecclesiae definitionibus: Concilium Constantiense hunc Ioannis Wiclefi articulum proscripsit: (8) « si Episcopus vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non baptizat. « Concilium Tridentinum idem definiuit his verbis: (9) « si quis dixerit, ministerium in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quae ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, seruauerit, non conficere aut conferre Sacramentum, anathema sit. « Nicolaus insuper Papa I. ad consulta Bulgarorum respondens, (10) docet validum esse Sacramentum Baptismi ab eo collatum, qui se Presbyterum finxit; et hanc sententiam concludens ait: « malus bona ministrando, non aliis, sed sibi detrimenti culpam ingerit. «

Demonstratur quoque ex Traditione maiorum. Gregorius Nazianzenus ait: (11) « quamuis alius alium vitae probitate antecellat, eadem tamen Baptismi vis est. « Chrysostomus haec habet: (12) « nunc autem etiam per indignos Deus solet operari, nec baptismatis gratia quicquam laeditur a vita Sacerdotis. « Augustinus sic loquitur: (13) « nolite ex hominum moribus et factis diuina Sacramenta pensare. Illa enim per eum sancta sunt, cuius sunt: sed digne tractata adferunt praemium, indigne autem tractata iudicium: « et quamuis vnum non sint qui Dei Sacramenta digne, et qui indigne tractauerint; vnum est tamen illud, siue digne, siue indigne tractetur; non ut ipsum melius vel deterius fiat, sed ad vitam mortemue tractantium. « Habent similia alii Patres.

Quorum praeterea exempla aptissima in hanc rem adducere placeat: se habent Sacramenta ex Gregorio Nazianzeno, (14) sicut an nullus insculptam habens imperatoris imaginem; ex Augustino, (15)

(8) Sess. viii.

(9) Sess. vii. Can. 12.

(10) Cap. xv. tom. 7. Concil.

(11) Orat. xxi. in S. Baptismum.

(12) Homil. 8. in 1. ad Corinth.

(13) Lib. 2. adu. Petilian. cap. 37.

(14) Vbi supra.

(15) Lib. 3. de Bapt. cap. 10.

sicut lux solis, quae per coenosa diffunditur; atque ex eodem Augustino, (16) sicut ager qui a colono excollitur; atque annulus, siue sit argenteus, siue ferreus, aequaliter ualet ad Principis imaginem cerae imprimendam; lux solis quae diffunditur per coenosa, non minus illuminat, quam quae diffunditur per loca minime coenosa; et ager excultus a sordido colono non est minus fertilis, quam excultus a colono mundo: igitur Sacramenta ob impiis ministris confecta, non valent minus quoad substantiam et quoad effectum quam quae a ministris piis fuerint confecta.

His omnibus momentis accedit ratio: Ministri nempe Sacramentorum sunt dispensatores, Christi ministerio fungentes, ut docet Paulus in 1. ad Corinth. cap. 4: seu ut Scholasticorum idiomate loquamur, sacri ministri non sunt causae principales Sacramentorum, sed instrumentales tantum; quae non virtute propria, sed eius a quo mouentur, operantur: Atqui minister dispensator, et instrumentalis causa, nequeunt causae principalis actionem, et opus inutilia reddere, quantumuis prauis adfecti sint motibus: ergo.

CAPVT VIII.

Haereticorum errores refert; eorumque diluit cauillula.

Lutherus primus est cuius impudentiam atque mendacia in medium sunt adducenda. Permixte itaque et confuse recitat Catholicorum sententiam in libro de abroganda Missa; quo in eam acris inuehat. Tribuit deinde vnicuique fidelium potestatem ministrandi Baptismum, Absolutionem, et Eucharistiam. Quin et eandem potestatem defert Diabolo, eum Ecclesiae Pastoribus aequiparans. Caluinus e contrario censet competere legitimi dispensatoris officium illis tantum quos Christus diligit; idque non solum in Eucharistia, verum et in Baptismo: adeo ut neque in mortis periculo baptizare laici aut mulieres possint. Ita in opposita abeunt deliramenta haeretici, atque dum primus Diabolum ipsum inter Sacramentorum ministros connumerat, secundus laicos et mulieres a Baptismi administratione eliminat.

His erga Sacramentorum ministros erroribus praecuerant antiquitus aliorum errores circa ministrorum sanctitatem. Scilicet do-

(16) Lib. III. cont. Crescen. cap. 8.

cuerant Nouatiani, Sacramenta a ministris extra Ecclesiam positae collata etiam quoad substantiam non valere. Donatistae damnarunt tanquam irrita et nulla Sacramenta, quae improbi, nedum haeretici; sed etiam peccatores contulissent. Prolapsi sint in eundem errorem Pseudo-Apostoli, de quibus Bernardus: (1) Waldenses, Albigenes; cui fertur addidisse Husitas et Wiclefitas requiri praeterea, ut ministri sint e praedestinatorum numero; adeo ut confecta a reprobis Sacramenta irrita sint et nulla.

Quibus vero argumentis hos errores commuerint, videamus. His scilicet. Primum: Christus in vltima Coena omnibus fidelibus per Apostolos repraesentatis dixit, ut legitur Lucae xxii: »hoc facite in meam commemorationem:« ergo omnes qui Christo nomen dedere, Sacerdotes sunt, possuntque proinde Sacramenta conficere et dispensare.

Secundum: Christus non patitur in sua Ecclesia discrimen illud, Pastorum nempe et plebis; quum Matth. xx. praecipiat, ut »qui-« cumque voluerit maior fieri, sit minister. « Omnes ergo fideles quorumlibet Sacramentorum ministri sunt.

Tertium: apud Matth. cap. xxviii. dicitur: »euntes docete omnes gentes, baptizantes eos,« cet.: atque omnes prorsus fideles idonei sunt Baptismatis ministri: ergo sunt et ministri ceterorum Sacramentorum.

Quartum: Angeli proprie non loquuntur: ergo haud possunt proferre formam Sacramenti, quae in verbis consistit.

Quintum: saltem Angeli iniqui validum Baptisma non possunt conferre: nam post energumenos baptizantes iterum baptizauit Ecclesia: quod Firmilianus Caesariensis Episcopus suo testimonio confirmat ad Cyprianum scribens de muliere a Diabolo obsessa, quae multos baptizarat in Oriente, quosque rursus Episcopi abluerunt: ergo.

Sextum, quod primum aduersus tertiam propositionem est: Ex Scripturis constat improbos ministros et sacra mysteria polluere, et ea dispensandi auctoritatem amittere. Legitur siquidem Ecclesiastes cap. x: »muscae morientes perdunt suauitatem vnguenti.« Sapientia 1: »Spiritus enim Sanctus disciplinae effugiet fictum.« In Ecclesiastici cap. xxxiv. scriptum est: »ab immundo quid mundabitur?« Et: »qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum; quid proficit
»la-

(1) Serm. LXVI. in Cantica.

»lauatio eius?« Item Ioan. ix : »peccatores Deus non audit;« aliaque sexcenta obuia cuique in Scripturis : ergo.

Septimum : Docent Patres non valere eiusmodi Sacramenta. Inquit enim Ambrosius : (2) »non sanat Baptisma perfidorum, non mundat, sed polluit. Hieronymus : (3) Sacerdotes quoque qui Eu-»charistiae seruiunt et sanguinem Domini populis eius diuidunt, »impie agunt in legem Christi, putantes ^{Episcopos} imprecantur »verba facere, non vitam, et necessariam esse tantum sollemnem »orationem, et non Sacerdotum merita, de quibus dicitur : et Sacer-»dos in quo fuerit macula, non accedat offerre oblationes Domino.« Augustinus : (4) »tales tamen ipsius Cypriani temporibus baptiza-»bant, quos Coepiscopus suos fuisse cum magno gemitu confitetur, »et cum magna tolerantiae mercede perpetitur. Remissam tamen pec-»catorum non dabant, quae per orationes Sanctorum, id est per »columbae gemitus datur. Non enim raptoribus et foeneratoribus di-»ceret Dominus : si cui dimiseritis peccata, remittuntur illis ; si cui »tenueritis, tenebuntur,« cet. Proferunt similia Innocentius I. (5) et Pelagius. (6)

Octauum : Ordinis characterem non recipit, qui ad Sacram Or-»dinationem promouetur simoniace : irrita erga et inualida sunt Sa-»cramenta quaedam ab improbo ministro confecta. Probatur antecedens propositio ex v. Synodo Romana : (7) »Ordinationes, quae interue-»niente pretio, vel obsequio alicuius personae ea in-»tentione impenso, vel quae non communi consensu cleri et populi, »secundum canonicas sanctiones fiunt, et ab his ad quos consecra-»tio pertinet, non comprobantur, infirmas et irritas esse diiudicamus :« ergo.

Nonum e ratione petitum : ex axiomate vulgato, »nemo dat »quod non habet :« quum ergo improbi ministri gratiam non habeant, hanc conferre nequeunt.

Deinde : Sacramentorum actio ministri est : ergo immundum ac sacrilegum Sacramentum erit, si sacrilega et immunda actio est.

Rursus : mali ministri ius non habent administrandi Sacramenta : inualidum igitur est quod faciunt.

Quae omnia singulatim soluere adgredimur. Primum itaque, si de

(2) In lib. de Myst. cap. 4.

(3) In cap. 3. Sophon.

(4) In lib. 3. de Bapt. cap. 18.

(5) In Ep. 22. ad Ep. Maed. c. 3.

(6) A Gratiano relatus, cap. *Schis-*

ma xxiv. q. 1. (7) Can. v.

de Eucharistica consecratione accipiendum velint, negandum erit ad omnes omnino fideles verba illa dirigi ; sed ad solos Apostolos cum quibus segregato in loco tunc Christus coenabat : alias et foeminae, et pueri tenerentur, non solum accipere, sed et consecrare Eucharistiam. Tantum verba illa ad laicos referri poterunt, quatenus verbum *facite* omnes Christi actiones designat, nempe si eorum sensus sit, sacrificare, offerre, sumite, frangite : nam et laici sacrificant atque offerunt per Sacerdotes. Hinc tamen perperam quis colligeret demandatum laicis consecrandi ministerium.

Secundum nullius est momenti : non enim ibi Christus Ecclesiasticam hierarchiam euertit ; sed humilitatem praecipit, vt Augustinus obseruat. (8) Increpat siquidem eo loco Dominus filiorum Zebedaei immodicam cupiditatem.

In terti solutione distinguenda sunt duo pastoralis officii munera verbis illis designata : scilicet potestas doctrinae, et Sacramentorum administratio : quae duo communia omnibus Episcopis et Pastoribus sunt : ceterum haud recte inde colligitur, non posse alterius ministerium laicis committi. Competit vtrumque Episcopis et Pastoribus ex officio ; sed ex permissione in necessitatis casu, et laici, et mulieres, immo et Iudaeus et Turca baptizaret ; vt fuse a nobis in sequenti libro dicitur.

Quartum hoc pacto soluitur : Angeli proprie non loquuntur spectata causa effectrice soni et verborum articulationis ; bene vero verborum significatione considerata. Et quidem etiam in priori sensu loqui illi possunt per corpus adsumtum ; vti reuera loquutus fuit ille, qui de rubo Mosem Dei nomine sic adfatus est : »ego sum Deus Patris tui,« cet.

Ad quintum responderetur : ideo iterum baptizatos fuisse illos, qui a muliere obsessa tincti fuerant, quod iudicatum fuerit, non habuisse illam ex defectu libertatis requisitam intentionem faciendi quod facit Ecclesia : at Diabolus tantam a Deo potestatem nusquam accepit.

Sextum sic quoad omnes partes soluitur. Quoad primam dicendo, Ecclesiast. x. adfirmari muscas morientes perdere suauitatem vnguenti, quia quum viri probi Christi bonus odor sint ex Apostolo in ii. ad Corinth. 2 ; vtpote per quos Dei nomen celebratur ; per improbos vero Christi religio dehonouratur ; impii certe vnguenti suau-

tatem exterminat, Christi scilicet odorem bonum, qui non in Sacramentorum virtute, sed in bona viuentium fama consistit. Desumpta est responsio ex Augustino. (9)

Quod sequitur hanc habet expositionem: deesse quidem Spiritum Sanctum dantibus ac fingentibus, sed non deesse acceptantibus et credentibus. Ita Augustinus. (10)

Illud praeterea quod ex Ecclesiastico adducitur, sic exponitur: Ab illo baptizatur, in cuius nomine a peccato mundamur: mundamur autem a peccato non in nomine ministri immundi, sed in nomine Christi, qui viuit et sedet a dextris Dei: proinde neque a mortuo, neque ab immundo baptizatur. Est responsio Augustini. (11) Agit vero Ecclesiasticus in secundo loco de iis, qui iterum in eadem scelera sunt prolapsi, et quibus nihil prodest praecedens expiatio: vnde nulla de Sacramentorum validitate mentio ibi fit.

Quod ex Ioanne adductum fuit, sic diluitur: Quod etiam peccatorum verba Deus exaudit, quando eius sunt instrumenta: atque hoc pacto exaudita adimpleraque fuisse scimus Balaam vaticinia, de quibus Num. xxiv. Hoc adhibet responsum Augustinus; (12) qui insuper plurima alia ex Scripturis ducta exponit et dilucidat.

Septimum argumentum ex Patrum testimoniis congestum, hoc ordine enervatur. Intelligit Ambrosius perfidorum nomine, eos qui per haeresim ab Ecclesia segregati sunt; quique mundari nequeunt, nisi sese ad gratiam obtinendam disponant per Fidem. Itaque hoc vnum Ambrosius significat, Baptismum non prodesse iis, qui oblatum Fidei lumen respuunt. At valere Baptismum ab haereticis datum, neque ibi Ambrosius contradicit, et nos suo loco data opera demonstrabimus.

Hieronymus autem alludit ad crymon vocabuli *Eucharistia*; et significat quomodo Sacerdotes improbe viuentes, non agant Deo gratias dum celebrant, sed sibi iudicium et condemnationem arcessant: expresse enim dicit ipse istiusmodi Sacerdotes: »seruire Eucharistiae »et sanguinem Domini populis eius diuidere;« quamuis Deo non placeant.

Augustinus tandem hoc contendit, haud dari a schismaticis, haereticis, malisque ministris remissam, etiamsi detur Baptismus; si ad Ecclesiae vnitatem non pertineant illi quibus datur; quia peccatorum

(9) Lib. 11. cont. Parmen. cap. 10.

(11) Lib. 11. cont. litt. Petil. cap. 7.

(10) Lib. 11. cont. Ep. Parm. cap. 10.

(12) Lib. 11. cont. Ep. Parm. cap. 8.

remissio »per columbae gemitus datur, quicumque baptizet, (siue »bonus siue malus) si ad eius pacem illi pertinent, quibus datur.« Exponi hac responsione alia eiusdem Augustini testimonia poterunt.

Innocentium sic explicat Guillelmus Estius: (13) Sacramenta extra Ecclesiam non prodesse ad obtinendam Spiritus Sancti gratiam: Alii dicunt non prodesse ob contentum; si nempe citra necessitatem recipiantur, vel possint a legitimis ministris recipi. Quid autem si de Ordinis executione tantum intelligendus dicitur? Nam et hoc dicere aliis placet; nempe ordinatus ab Episcopo haeretico recipit Ordinis characterem, sed Ordinis executione priuatur. Pelagius tandem non de Sacramentis loquitur, sed de Ecclesia, quam Christi corpus vocat.

Octauum plenius disquiretur dum de sacris ordinationibus quaestio interueniet: nunc paucis; videlicet, validas esse sacras ordinationes quantum ad substantiam Sacramenti adinet; infirmas autem et irritas, quod adinet ad Ordinis executionem. Eiusmodi eas declarauit Gregorius, vii. seu Romana v. Synodus, quae huius Pontificis Synodus nominari solet.

Ad nonum dicimus primo loco: Quod licet Sacerdotes impii non habeant gratiam in se permanentem; habent tamen gratiam adnexam signo sensibili, et a Christo instituto: neque enim opus est, ut quis habeat quod dat, si ministerio dumtaxat et in nomine alterius agit: ita medicus infirmus sanitatem quam non habet, aegroto confert.

Ad secundam rationem dicimus: malam esse in genere moris improbi ministri actionem; non ita in genere signi a Christo institutis in quo proprie consistit Sacramenti ratio atque virtus.

Rationi demum vltimo loco adductae respondemus: Saepenumero subsistere quod fit ab illis, qui nullum ius faciendi habent. Ex gr. subsistit Matrimonium ab eo contractum, qui vorum simplex continentiae habet; quare Augustinus dicit: (14) »et si ius baptizandi non habuit, tamen Christi est quod dedit, et ille Christi est »qui accipit. Multa enim contra ius dantur, nec tamen ideo vel nulla sunt, vel non data dicuntur.«

(13) In iv. dist. 1. §. 26. (14) Lib. v. de Bapt. cap. 15.

CAPVT IX.

De necessaria in Sacramentis conficiendis ministrantium intentione.

Vt Sacramentum valeat necessaria est in ministris intentione faciendi quod facit Ecclesia.

Nec tamen valorem Sacramenti impedit intentionis ex parte ministri retentio : dummodo serio ritum externum peragat.

Demonstratur prima propositio, quae Fidei dogma est, ex Scripturis. In his enim legimus, ministros Sacramentorum a Deo esse constitutos vt *Mysteriorum dispensatores*. »Sic nos existimet homo, inquit Paulus 1. ad Corinth. 4. vt ministros Christi, et dispensatores »*Mysteriorum Dei*. « At dispensatores dici non possunt, nisi intentionem veram atque sinceram habeant : nam dispensator prudenter se gerere debet, proindeque ex rationis iudicio, atque cum libera et veri nominis intentione : ergo hanc habeant ministri Sacramentorum opus est.

Demonstratur deinde ex Ecclesiae definitionibus. Concilium Constantiense praescribit, (1) vt homines de haeresi suspecti interrogentur : »an credant, quod malus Sacerdos, cum debita materia et forma, et cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere baptizet »et conferat alia Sacramenta. « (2) Florentina Synodus, seu Eugenius IV. in Decreto ad Armenos, recensitis septem Ecclesiae Sacramentis subiunxit : »haec omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, et persona »ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. « Leo X. hunc Lutheri articulum inter alios bene multos proscripsit : (3) »si Sacerdos, non serio, sed ioco absoluerit : si tamen credat poenitens se esse absolutum, verissime est absolutus. « Postremo : Synodus Tridentina his momentis ducta, definiuit : (4) »si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiuntur

(1) Sess. xlv.
(2) Apud Labb. tom. 16.

(3) In Bulla adg. errores Luth.
(4) Sess. 7. Can. 2. et Sess. 14. Can. 9.

»et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit »Ecclesia, anathema sit. « . . . Si quis dixerit, Absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum iudiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitentium, modo tantum credat se esse absolutum ; aut Sacerdos non serio, sed ioco absoluat, anathema sit. « Ergo.

Insuper demonstratur Traditione : nam licet de hac intentione non adeo aperte antiqui loquuti sint ; tamen non doctrinam certe ignoratam Eugenius IV. Armenos docuit, sed Fidem orthodoxam et apostolicam, neque perfunctorie conquisitam, sed vt ipse loquitur in proemio, »multis adhibitis disputationibus, colloquutionibus, et tractatibus ; postque non mediocrem testimoniorum inspectionem, »quae ex Sanctis Ecclesiae Patribus et Doctoribus deducta sunt, et »earum de quibus agebatur, rerum discussione. « Atqui, vt de Traditionibus agentes loquebamur, quod vniuersalis tenet Ecclesia, neque inuenitur quando primum fuerit promulgatum et institutum, certissimum est Traditionis argumentum : ergo.

Demonstratur quoque propositio ex Historiae Ecclesasticae monumentis. Etenim Firmilianus falsam suam de iterando haereticorum Baptismate sententiam nitebatur confirmare ex quo omnibus Catholicis adsentientibus nullum fuerit Baptisma collatum a muliere malo agitata spiritu ; licet ad decipiendos fideles legitima et vsitata verba adhibuerit. (5) Cornelius Papa nullam ac irritam declarat ordinationem Nouati in Episcopum, »quod homines simplicioris ingenii, tumulentos, et crapula oppressos, adumbrata quadam et inani numerum impositione, Episcopatum sibi tradere per vim coegerit. « Damnata etiam in quadam Synodo Romana est a Ioanne XXII. ordinatio Diaconi facta derisorie in stabulo equorum. Alia plurima huius rei exempla leguntur in Ecclesiae historia.

Accedunt in eiusdem veritatis confirmationem rationes theologicae. Prima : Sacramentorum ministri, Christi quidem instrumenta sunt, sed vita tamen, et ratione praedita, et libertate arbitrii : Atqui huius generis instrumenta sic a causa principe mouentur, vt eadem quoque se ipsa moueant : necesse ergo est vt in Sacramentis conficiendis seipsos intentione et consilio moueant.

Secunda : Quod est natura sua ad plura indifferens, debet per aliquod determinari : sed Baptismi lauacrum ex. gr. est natura sua indif-

(5) Ita legitur in Epist. Inter Cyprianas LXXV.

differens vt sit ablutio ludrica aut seria, sacra aut prophana: determinari ergo debet ministrantium voluntate aut intentione. Producit hanc rationem S. Thomas. (6)

Tertia: Sacramentorum administratio, vt eorum sanctitatem atque institutionem decet, actu humano debet peragi: at humanus actus numquam sine intentione exercetur: ergo.

Secunda propositio Ambrosii Catharini systema de externa, vt dicunt, intentione exhibet, quod his clausum terminis damus: valere quidem, atque omnino stare ex Catharini sententia intelligimus, Sacramenta, si minister intendat dumtaxat ritum illum externum celebrare quem Ecclesia celebrat; illumque libere, serio, omnique semoto ioco reipsa administret exterius, materiam adhibens, formamque pronuntians, in iis maxime circumstantiis, ex quibus determinatur ad agendum tanquam Ecclesiae minister: nihilque obesse Sacramentorum valori, si intus occulta mente contrariam intentionem animo gerat; nolique clam, atque secreto actionem illam sacramentalem esse, qualem Christus instituit. Ita enim sententiam suam exponit Catharinus ipse in opusculo de intentione ministri, quod pendente Concilio Tridentino elucubrauit. Ita etiam eam explicat Hieronimus Serrius, Gasparus Iuenin, Du-Hamelius, alique primi subspicilli Theologi; quorum intelligentiam et nos amplectimur, atque aliorum Theologorum iudicio praeferimus.

Firmatur autem primo haec sententia auctoritate Concilii Tridentini. Sanxit enim: (7) »requirit in ministro intentionem faciendi quod »facit Ecclesia: « accidere, ait, vt in ministro Poenitentiae ea intentio desit, si Sacerdoti animus serio agendi, et vere absoluedi desit. Er, »poenitentem illum salutis suae negligentissimum esse, addit, qui sacerdotem ioco absolutentem cognosceret, et non alium serio agentem sedulo requireret. « Iudicat ergo Sacra Tridentina Synodus intentionem illam sufficere, quae in voluntate sacri ritus serio celebrandi consistit; proindeque valere Sacramentum collatum a ministro, qui suam intentionem retinuit.

Sane Tridentinae Synodi exploraram mentem habebit quisquis Lutheri errorem ab ea damnatum perspectum habeat: erat enim illius error, quem supra memorabamus tanquam a Leone X. excerptus; nempe: »si Sacerdos non serio, sed ioco absolueret; si tamen cre-

(6) III. Part. q. 64. art. 8.

(7) Sess. VII. de Sacram. in gene-

re, Can. 2. Sess. XIV. de Sacram. Poenit.

cap. 6.

»dat poenitens se esse absolutum, verissime est absolutus. « Ergo id vnum ex opposito definiuit Synodus contra Lutherum, non stare videlicet Sacramentum, dum Sacerdos non serio, sed ioco rem sacram peragit: igitur nihil aliud Sacra Synodus exigit ad Sacramenti valorem et efficaciam, quam vt ministrans ritum sacrum serio et semoto ioco peragat.

Firmat praeterea eandem Catharini sententiam, quae est et nostra, Ecclesiae Catholicae vetus et noua disciplina. Nusquam omni retro aetate a Sacris Conciliis, Summisque Pontificibus quaesitum videmus, ad explorandam Baptismatis alteriusue Sacramenti integritatem atque validitatem, num minister impius ac scelestus, qui ritum externum serio ministrauerat, internum quoque secretumque perficendi Sacramenti propositum adhibuerit; namque externam illam intentionem, quam seria rei sacrae tractatione prodiderat, contrario mentis actu tacite reuocauerit. Quum tamen variorum euentuum occasione diligentissime fuerit conquisitum, quacnam irrita vel dubia, suspectaue essent; declaratumque nulla esse ea, quibus materia debita praescriptaque forma non fuisse adhibitae; dubia illa, quorum non adessent legitimi testes: Suspecta tandem quae ab iis haereticis conferebantur, qui de Trinitatis Mysterio male sentientes non quod Fides ministri ad Baptismi valorem sit necessaria, sed quod periculum esset ne Trinitatis inuocationem intrusis erroribus vitarent: At in tanta impiorum ministrorum copia suboriri dubitatio posset, num aliquis in tantam impietatem prolapsus fuisset vt intentionem retinisset: ergo.

Neque id tantum Ecclesia fecit; sed nonnullorum ministrorum Baptismata reuera probauit, qui ultra seriam externi ritus administrationem, vix, ac ne vix quidem, intentionem illam internam habere potuerant, qua ritum illum sacramentalem esse voluissent: nam Baptismum a Pagano et a Iudaeo collatum validum pronuntiarunt Nicolaus I. (8) et Gregorius II. (9) qui tamen ministrantes, licet intentionem habere possint perficendi ritum illum externum, quem in Ecclesia Catholica peragi viderunt: internam tamen, secretioremque intentionem habere non possunt perficendi ritum illum vt sacramentalem, ac characteris et gratiae operatiuum, quum Ecclesiae Sacramenta nulla ac fidiola credant, Christumque impostorem per summum

(8) In Resp. ad consul. Bulgar.

(9) In Epist. ad Bonif. Episc.

num nefas blasphemum : Ecclesia igitur sententiam de externa intentione probat.

¶ Quid autem Patres, Augustinus potissimum et Thomas? Adsertorem, immo praeformatorem Catharini sententiae Augustinum fuisse Serrius contendit. (10) Iueninus autem probabile dicit, ratum Augustino fuisse Sacramentum serio a ministro datum, qui suam intentionem interius retinuit, quod sic euincit: nam minister, qui serio Sacramentum confert, retinet tamen suam intentionem, dum Ecclesiae nomine agere detrectat, fallaciter agit, quum adstantes actione sua extrinseca serio peracta inducat ut eum se interius gessisse tanquam Ecclesiae ministrum iudicent; proindeque eos fallit: Atque ex Augustino minister fallaciter agens, verum ac ratum Sacramentum conficit: ergo. Id nempe S. Doctor tanquam principium aetate sua in Ecclesia certissimum supponit: adsignato nempe hoc casu: »an homo initio mimum agens, seu iocans exterius, sed postea in actionis mimicae progressu mouente diuina gratia conuersus, verum ac constans Baptisma recipiat, si extra Ecclesiam ab haeretico aut schismatico secundum Christi institutionem abluatur?« Respondet definite quidem, non dubitanter, ut contendit Bellarminus. »Praeteritis maiorum statutis; non dubito, inquit Augustinus, etiam illos habere Baptisma, qui quamuis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt; vel vbi putatur esse Ecclesia ab his in quorum societate id accipitur, de quibus dictum est; ex nobis exierunt.« Alta plurima Augustinus eo loco profert, (11) quae Bellarmini, Estii, Syluii, aliorumque Theologorum euasiones praeluserit; quaeque ipsum palam, et aperte Catharini sententiam praeformasse commonstrant. Consulendi praeclarissimi Scriptores Serrius (12) et Iueninus. (13)

Sanctus autem Thomas expressius idipsum docuit: Solam scilicet externi ritus serio peragendi intentionem abunde sufficere ut ratum ac validum sit Sacramentum. Ex instituto nempe de ministeri intentione disputans, haec habet: (14) »quando aliquid se habet ad multa, oportet quod per aliquid determinetur ad vnum, si illud effici debeat. Ea vero quae in Sacramentis aguntur, possunt diuer-

(10) In vind. Vind. cap. viii.

(11) Lib. vii. de Bapt. cont. Doct. natistas cap. 13.

(12) Vbi supra,

(13) Dissert. 1. de Sacrament. in

comm. q. 5. cap. 2. art. 3. §. 2.

(14) Ill. Part. q. lxxiv. art. 8.

»simode agi, sicut ablutio aquae quae fit in Baptismo, potest ordinari et ad munditiam corporalem, et ad sanitatem corporalem, et ad ludum, et ad multa alia huiusmodi: et ideo oportet quod determinetur ad vnum, id est ad sacramentalem effectum per intentionem abluentis: et haec intentio exprimitur per verba, quae in Sacramentis dicuntur.« Eam ergo intentionem sufficere Doctor Angelicus existimat, quae exprimitur ipsis verbis; neque interiore expostulat, quae sacrorum verborum expressioni quandoque repugnat.

Pergit vterius S. Thomas, et dicit in responsione ad secundum argumentum: »minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiae cuius est minister: in verbis autem quae profert, exprimitur intentio Ecclesiae: quae sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exprimat ex parte ministri, vel recipientis.« Igitur ex S. Thoma intentio Ecclesiae ministri verbis expressa, ad perfectionem Sacramenti sufficit; nec eidem officit contraria mentis occulta intentio, nisi signo aliquo exprimat. Quam certe clarissimam Doctoris Angelici sententiam in alienum ab eius mente sensum detorquent Recentiores nonnulli, ex iis etiam qui in eius verba iurant, dum aiunt, accipiendam eam esse per respectum ad suscipientium securitatem: non enim in ea dicitur quid tale, nisi textum prorsus adulterare audeant.

Verum et ad absonum hoc interpretamentum exsufflandum, et Angelici Doctoris mentem ab omni cauillatione vindicandam, producendus est locus ex Sententiaris; (15) vbi responsione eadem, quae in Summa, sed expressioribus verbis obiectionem diluit; nempe: »in Baptismo, et in aliis Sacramentis, quae habent in forma actum exercitum, non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta. Et ideo si forma seruetur, nec aliquid exterius dicitur quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus est.« Igitur de valore Sacramenti, non de suscipientium securitate tantum loquitur S. Thomas; adfirmatque valere illud externa vnice intentione confectum et administratum. ¶ Quid multis? Docuerat id ipsum S. Doctor supra: (16) docuit posthac variis in locis. (17) Legantur laudati Iueninus ac Serrius citatis locis.

Firmant et hanc sententiam plurimae theologicae rationes. Pri-
Tom. III. Dd ma

(15) In iv. Sent. dist. 6. q. 1. art. 2. qu. unic. art. 2.

(16) Quaest. 1. art. 2. eiusd. dist.

(17) Art. x. q. 64. III. Part. - et distinct. 6. quaest. 1. artic. 1. in iv. Sent.

ma esto: Ecclesia respública quaedam est a Christo Domino instituta; atque qui in ea Sacramenta administrant, tanquam publicae personae sacra obeunt munia, non suo, sed Christi et Ecclesiae nomine: ea ergo in Sacramentorum administratione intentio necessaria est, quae ministris inest, ut sunt publicae personae secundum Christi Domini institutionem agentes; quae est intentio ritus externi serio peragendi, non ut sunt priuatae personae; quae secretior intentio est plerumque Christi institutioni contraria.

Secunda ratio: Quemadmodum operatio sacramentalis intentione dirigitur et regulatur in ministro, ita iudicium a iudice ferendum ipsius scientia et cognitione dirigitur: At ut rectum iustumque iudicium sit, non debet regulari ac dirigi per scientiam priuatam iudicis, sed publicam, vel quam ut persona publica habet: ergo.

Tertía: Ecclesia Christi deficere non potest, ut Catholici contra sectarios demonstramus: Atqui contingere id posset, ut pauci, immo nulli, essent Sacerdotes; proindeque nulla Ecclesia, quum ex clero et populo essentialiter constet: ergo. Ponamus enim, quandoquidem non implicat, Ioannem a ministro, qui intentionem interius retinuit, baptizatum, Episcopum postea fuisse consecratum, praefuisseque amplissimae Dioecesi per quadraginta et amplius annos, et ordinasse omnes fere illius Ecclesiae Sacerdotes: certe si Ioannes fictitius fuit Episcopus, ut aduersarii volunt, et chimerici erunt Sacerdotes ab eo ordinati. Quin si fiat eiusmodi suppositio pro toto amplissimo regno, immo et pro tota Ecclesia Christi, stare haec nullo modo poterit.

Supersedemus ab aliis rationibus producendis; quas legeré est in strenuissimis Catharinum vindicibus Serrio ac Iuenino.

SCHOLION.

Ad capitis calcem dum venimus, recolenda sese offert multiplex intentionis acceptio, designandaque quatenus ea sit, de qua sermonem habuimus; ne in incertum nostra versetur disputatio. Itaque quum intentio sit propositum voluntatis, quo minister Sacramentum deliberat conferre, triplex ea secernitur; nempe habitualis, quae est quaedam promta facilitas operandi ex habitu; siue infusus ille sit, siue adquisitus; vel prona voluntas operis faciendi, quae tamen in actu nullatenus exit, de quo nulla est plerumque cogitatio. Actualis alia est, id est, praesens animi applicatio, et attentio ad opus quod per-

peragitur. Demum est alia virtualis, quae ex actuali praecedente, nec per contrariam intentionem, nec per notabilem temporis moram interrupta, in homine perseuerat. Dum itaque de ministri intentione quaestionem instituimus, minime ad valorem Sacramentorum sufficere intentionem habitualement Catholicis docemus; quum et in dormientibus, et in ebris reperitur: actualement non requiri fatemur, quod in nostra potestate plerumque illa non sit ob animi praecipites euagationes. Hinc tota aduersus Lutheranos et Caluinistas lis est de intentione virtuali: de eademque intellectam volumus nostram cum aliis catholicis Theologis disputationem.

CAPVT X.

*Protestantium error refertur, eorumque momenta diluuntur.
Recentium quoque Theologorum sententia adducitur;
cuius momenti fit satis.*

Tametsi multis capitibus erratum a Lutheranis et Caluinistis sit dum de Sacramentis loquerentur, nusquam tamen adeo stolidae atque stulte, quam ubi de intentione in Sacramentorum ministris verba fecerunt. Voluere nempe eos tanquam truncos et stipites, qui rem sacram proinde faciant, licet nihil omnino cogitent, nihil animo intendant; immo licet sacra mysteria palam irrideant atque deludant. Huiusce stolidissimae aequae et impiissimae doctrinae habetur auctor Lutherus, (1) cui suffragati sunt Ioannes Caluinus, (2) Tilmannus, (3) Kemnitius; (4) omnesque geminae sectae professores. Est itaque una Protestantium vox valere ac reipsa perfici Sacramentum non solum cum simulatione collatum, sed etiam cum irrisione et subsannatione; immo absque vlla ministrantium intentione.

In hunc illi iuere errorem, quod existiment solam Fidem suscipientium iustificare; proindeque quomodocumque signa exhibeantur Fidem excitantia, si suscipiens credat, eaque inspiciat velut diuinarum promissionem oppignorationem, iustificantis gratiae beneficia adipiscitur. Ita eorum errorem describit Pallaucinus. (5)

Ed 2

Ve-

(1) In lib. de captiu. Babyl. et in lib. de abrog. Missa priuata.

(2) In Antid. Conc. Trid. ad Can. 11. Sess. 7.

(3) Lib. de sexcent. Pontificiorum erroribus.

(4) II. Part. Exam.

(5) Lib. ix. Hist. Conc. Trid. cap. 6.